

Верховний
Суд

Аналіз підстав скасування за результатами касаційного перегляду судових рішень, ухвалених судами Львівської області

Євген Синельников
суддя Верховного Суду
Касаційний цивільний суд

Статистичні показники касаційного перегляду судових рішень у цивільних справах місцевих та апеляційних загальних судів Львівської області у 2025 році

- До КЦС ВС у 2025 році з судів Львівської області надійшло на розгляд (zareєстровано) 1 075 касаційних проваджень, що на 143 або 13,3 % касаційних проваджень менше ніж у 2024 році (1 218).
- Загальна кількість справ, переглянутих у касаційному порядку у 2025 році становила 397.
- За результатами перегляду: 136 судових рішень (або 34,3 %) було скасовано (у тому числі з направленням на новий судовий розгляд – 15, на новий апеляційний – 56 справ), 24 (6 %) змінено та 237 (59,7 %) залишено без змін.
- Протягом двох місяців 2026 року у КЦС ВС zareєстровано 138 касаційних проваджень.
- За результатами перегляду було скасовано 25 (у тому числі із направленням на новий судовий розгляд – 0, на новий апеляційний – 10 справ), 6 судових рішень змінено та 45 залишено без змін.

Статистичні показники касаційного перегляду судових рішень у цивільних справах місцевих та апеляційних загальних судів Івано-Франківської області у 2025 році

- У 2025 році до Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду на розгляд надійшло близько 418 касаційних скарг на судові рішення Івано-Франківського апеляційного суду.
- У 2025 році КЦС ВС залишено без змін 106 (65 %) постанов Івано-Франківського апеляційного суду, скасовано 40 рішень, змінено 10 судових рішень, а також у 7 справах скасовано постанови Івано-Франківського апеляційного суду та залишено в силі рішення судів першої інстанції (всього 163).
- Протягом двох місяців 2026 року у КЦС ВС зареєстровано 66 касаційних проваджень.

Встановлення земельного сервіту за рішенням суду при недосягненні домовленості

Встановлення судом безоплатного земельного сервіту для проходу, проїзду та прокладання комунікацій через сусідню земельну ділянку допускається за сукупності таких умов: доведення неможливості нормального використання власної земельної ділянки без встановлення сервіту; відсутність альтернативних шляхів доступу; вжиття заходів досудового врегулювання спору; наявність технічної можливості встановлення сервіту; відсутність надмірного обтяження власника земельної ділянки, щодо якої встановлюється сервіт.

Постанова КЦС ВС від 25 червня 2025 року в справі № 463/10616/19

Щодо неефективності вимоги про повернення майна при розірванні договору довічного утримання

У разі розірвання договору довічного утримання на підставі статті 756 ЦК України, право власності повертається відчужувачу в силу закону, що робить вимогу про повернення майна неефективним способом захисту та є підставою для відмови у її задоволенні.

Постанова КЦС ВС від 19 листопада 2025 року в справі № 466/4585/23

Щодо умов договору довічного утримання та підстав для його розірвання

Якщо в договорі довічного утримання (догляду) сторони погодили лише грошовий еквівалент утримання та обов'язок сплати комунальних послуг, без конкретних обов'язків з догляду (опікування), то ненадання набувачем догляду не може бути підставою для розірвання договору як істотне порушення його умов.

Постанова КЦС ВС від 26 серпня 2025 року в справі № 464/5967/23

Щодо належного способу захисту при витребуванні майна та застосування позовної давності до віндикаційних позовів

Визнання недійсним договору дарування не є ефективним способом захисту прав власника, якщо не відновлює його порушені права. Належним способом захисту є віндикаційний позов до кінцевого володільця майна. Скасування державної реєстрації права власності не є самостійним належним способом захисту при заявленні віндикаційного позову. На віндикаційні позови поширюється загальна позовна давність, початок відліку якої пов'язується з моментом, коли особа довідалася або могла довідатися про порушення права.

Постанова КЦС ВС від 28 січня 2026 року в справі № 461/4829/22

Моральна шкода, завдана особі тривалим кримінальним провадженням, яке було закрито

У справах щодо відшкодування моральної шкоди, завданої незаконними діями органів досудового розслідування, діє презумпція спричинення моральної шкоди позивачу відповідачем та обов'язок саме відповідача спростувати таку презумпцію. Надмірна тривалість кримінального провадження (перебування під слідством і судом) сама по собі здатна призвести до моральних страждань особи через тривалу невизначеність спірних правовідносин, необхідність відвідування органів досудового розслідування, неможливість здійснювати звичайну щоденну діяльність та підрив репутації.

Постанова КЦС ВС від 17 вересня 2025 року в справі № 461/6351/23

Віндикаційний позов як належний спосіб захисту права спадкоємця при накладенні земельних ділянок

Спадкоємець, який прийняв спадщину у вигляді земельної ділянки та позбавлений можливості оформити право власності через накладення інших земельних ділянок, має звертатися із віндикаційним позовом про витребування майна. Позов про визнання незаконними рішень органів влади та скасування державної реєстрації права власності на спірне майно за відповідачами не є ефективним способом захисту спадкових прав. Обрання неналежного способу захисту є самотійною підставою для відмови у задоволенні позову.

Постанова КЦС ВС від 21 січня 2026 року в справі № 444/2634/21

Щодо передчасності висновку про виселення без встановлення згоди власника альтернативного житла на вселення

Право сервітуту на житловий будинок припиняється лише за наявності доведених обставин, передбачених статтею 406 ЦК України. Характер спорідненості та наявність земельних ділянок та альтернативного житла у матері відповідачки не є самостійними підставами для припинення сервітуту без встановлення волі власника альтернативного житла та оцінки пропорційності втручання у права користувачів.

Постанова КЦС ВС від 28 січня 2026 року в справі № 450/3785/19

Щодо позбавлення батьківських прав через самоусунення від виконання батьківських обов'язків

Відсутність протягом тривалого часу піклування про фізичний і духовний розвиток дитини, свідоме самоусунення від батьківських обов'язків, незабезпечення необхідним харчуванням та медичним доглядом є підставами для позбавлення батьківських прав. При розгляді справи суд зобов'язаний всебічно дослідити докази, врахувати думку дитини відповідно до її віку та висновок органу опіки, діючи в найкращих інтересах дитини.

Постанова КЦС ВС від 26 листопада 2025 року в справі № 462/7879/23

Щодо недостатності висновку лікарів-психіатрів для примусової госпіталізації без доказів реальної небезпеки

Примусова госпіталізація особи до психіатричного закладу можлива лише за наявності об'єктивних доказів її небезпеки для себе чи оточення й необхідності лікування виключно в стаціонарних умовах. Сам лише висновок комісії лікарів-психіатрів без урахування заперечень пацієнта та за відсутності доказів реальної небезпеки не є достатньою підставою для примусової госпіталізації згідно з Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод.

Постанова КЦС ВС від 17 вересня 2025 року в справі № 465/7314/24

Щодо обов'язку суду всебічно з'ясувати обставини при призначенні опікуна над недієздатною особою

При розгляді справ про призначення опікуна над недієздатною особою суд зобов'язаний за власною ініціативою встановити всіх потенційних опікунів, з'ясувати їхню можливість та згоду здійснювати опікунські повноваження. Відмова у призначенні опікуна без з'ясування обставин щодо інших родичів є передчасною та порушує принцип всебічного, повного й об'єктивного дослідження обставин справи.

Постанова КЦС ВС від 20 серпня 2025 року в справі № 462/6374/23

На розгляді ОП КЦС ВС перебуває справа № 305/1557/24. У цій справі спірним питанням є можливість призначення опікуном над недієздатною фізичною особою мобілізованого військовослужбовця.

Щодо встановлення у судовому порядку фактів, від доведення яких залежить виникнення права на спадкування

Зазначення у заяві про встановлення факту батьківства та проживання однією сім'єю мети реалізації права на спадщину не підтверджує наявності спору про право. Суд повинен встановити, між ким існує спір про право, та визначити коло спадкоємців, які оспорюють права заявника. За відсутності спору між спадкоємцями справа розглядається в порядку окремого провадження.

Постанова КЦС ВС від 15 січня 2025 року в справі № 441/1215/24

Щодо встановлення факту належності правовстановлюючого документа при розбіжності імені після отримання нового паспорта

Суд може встановити факт належності договору особі, якщо розбіжність у написанні імені виникла після укладення договору внаслідок отримання нового паспорта, а нотаріус не може внести виправлення у позасудовому порядку, оскільки анкетні дані в договорі відповідали документам на момент його посвідчення.

Постанова КЦС ВС від 14 січня 2026 року в справі № 462/5233/24

Щодо права спадкоємця на апеляційне оскарження як процесуального правонаступника

Спадкоємець, який прийняв спадщину після смерті відповідача, має право на апеляційне оскарження судового рішення саме як процесуальний правонаступник сторони, а не як особа, яка не брала участі у справі.

Постанова КЦС ВС від 04 лютого 2026 року в справі № 462/4524/23

Щодо правонаступництва у справах про розірвання спадкового договору за позовом відчужувача

У разі смерті відчужувача, який за життя подав позов про розірвання спадкового договору, спірні правовідносини допускають процесуальне правонаступництво, і суд зобов'язаний залучити спадкоємців як правонаступників до участі у справі, хоча самотійно ініціювати такий позов спадкоємці не мають права.

Постанова КЦС ВС від 10 вересня 2025 року в справі № 456/3467/21

Щодо можливості апеляційного оскарження ухвали про зупинення провадження у справі для надання строку на примирення

Процесуальне рішення суду про зупинення провадження у справі у зв'язку з наданням сторонам строку для примирення оформлюється одним процесуальним актом – ухвалою, а тому не може розглядатися як два самостійних процесуальних акти: окремо щодо надання сторонам строку для примирення і щодо зупинення провадження у справі.

Оскільки згідно з п. 14 ч. 1 ст. 353 ЦПК України ухвала про зупинення провадження у справі підлягає апеляційному оскарженню окремо від рішення суду, така ухвала підлягає оскарженню в цілому, а не лише в частині зупинення провадження.

Постанова КЦС ВС від 26 лютого 2025 року у справі № 446/2076/24

Щодо можливості повторного звернення із заявою про перегляд заочного рішення після залишення попередньої заяви без розгляду у зв'язку із пропуском строку

Залишення заяви про перегляд заочного рішення без розгляду через пропуск строку не є перешкодою для повторного звернення до суду, на відміну від відмови у відкритті провадження. Повторний розгляд питання про поновлення строку на перегляд заочного рішення допускається процесуальним законом.

Постанова КЦС ВС від 28 січня 2026 року в справі № 438/699/24

Щодо відсутності повноважень апеляційного суду закривати провадження з підстав його помилкового відкриття або повторної оцінки поважності причин пропуску строку

Апеляційний суд не наділений повноваженнями закривати провадження з підстав його помилкового відкриття або повторно оцінювати поважність причин пропуску строку після їх поновлення. Подання недостовірних відомостей з метою неправомірного поновлення строку може бути кваліфіковано як зловживання процесуальними правами та тягне відповідальність відповідно до ст. 44 ЦПК України.

Постанова КЦС ВС від 19 листопада 2025 року в справі № 2-о-182

Щодо залишення зустрічного позову без розгляду на стадії апеляційного перегляду з мотивів пропуску строку його подання

Залишення зустрічного позову без розгляду на стадії апеляційного перегляду з мотивів пропуску строку його подання не допускається, якщо суд першої інстанції вже вирішив його по суті, оскільки чинне процесуальне законодавство не передбачає такої підстави для відмови у розгляді зустрічного позову.

Постанова КЦС ВС від 12 листопада 2025 року в справ № 466/7823/22

Щодо права на розподіл судових витрат при апеляційному перегляді ухвали про відмову у видачі судового наказу

Боржник має право на розподіл судових витрат, понесених у зв'язку з апеляційним переглядом ухвали про відмову у видачі судового наказу. Апеляційний суд зобов'язаний вирішити питання про розподіл судових витрат шляхом ухвалення додаткового рішення.

Постанова КЦС ВС від 30 липня 2025 року в справі № 448/1650/24

Щодо відсутності підстав для зупинення провадження у цивільній справі через досудове розслідування у кримінальному провадженні

Перебування справи на стадії досудового розслідування не є підставою для зупинення провадження в цивільній справі на підставі п. 6 ч. 1 ст. 251 ЦПК України до набрання законної сили судовим рішенням у кримінальному провадженні. Підставою для зупинення провадження у справі за п. 6 ч. 1 ст. 251 ЦПК України є наявність іншої справи, що розглядається в судовому порядку, а не перебуває на стадії досудового розслідування.

Постанова ОП КЦС ВС від 02 червня 2025 року в справі № 943/242/22

Щодо перевірки повноважень представника при відмові від позову

Суд зобов'язаний перевіряти повноваження представника на наявність обмежень перед прийняттям відмови від позову. Якщо у довіреності чи ордері адвоката застережено обмеження повноважень на відмову від позову, суд не може прийняти таку відмову без з'ясування дійсної волі позивача. Недотримання цих вимог є порушенням процесуальних норм.

Постанова КЦС ВС від 21 травня 2025 року в справі № 463/812/22

Аналіз підстав скасування за результатами касаційного перегляду судових рішень, ухвалених судами Івано-Франківської області

Щодо розмежування фактичних тверджень та оціночних суджень у публікаціях

Висловлювання у статті, які виражені у посиланні на конкретні факти та події, не містять алегорій, сатири, гіпербол, не є припущеннями чи критикою та можуть бути перевірені на достовірність, кваліфікуються як фактичні твердження, а не оціночні судження. Така інформація, за умови її недостовірності, може бути спростована.

Постанова КЦС ВС від 12 лютого 2025 року у справі № 344/385/23

Щодо преюдиціального значення судових рішень у спорах про припинення кредитних зобов'язань

Якщо судовим рішенням встановлено виконання кредитного зобов'язання у повному обсязі, це є преюдиціальною підставою для визнання зобов'язання припиненим.

Постанова КЦС ВС від 17 грудня 2025 року у справі № 344/8655/24

Щодо права користування житлом після припинення сімейних відносин

Припинення сімейних правовідносин і втрата статусу члена сім'ї не є підставою для позбавлення права користування жилим приміщенням. Тривале фактичне проживання особи у житловому приміщенні протягом значного періоду виключає можливість кваліфікації її як тимчасового мешканця. Навіть за припинення законного права на зайняття житла, виселення має оцінюватися судом на предмет пропорційності відповідно до статті 8 Конвенції про захист прав людини, з урахуванням розумного співвідношення між метою та засобами її досягнення. Позивачка більше двадцяти років постійно проживає за кордоном, спірним будинком не цікавилась.

Постанова КЦС ВС від 15 січня 2025 року у справі № 344/10159/17

Щодо застосування конкурсного відбору керівника школи мистецтв як закладу культури

На заклади позашкільної освіти сфери культури, зокрема школи мистецтв, поширюється дія Закону України "Про культуру" щодо конкурсного відбору керівників. Припинення трудового договору з директором школи мистецтв на підставі норм про обов'язковість конкурсу для керівників закладів культури є правомірним.

Постанова ОП КЦС ВС від 05 травня 2025 року у справі 344/12588/22

Щодо звільнення через конфлікт інтересів

Звільнення особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у зв'язку з конфліктом інтересів є правомірним, лише якщо такий конфлікт має постійний характер і не може бути врегульований в інший спосіб. За відсутності реального чи потенційного конфлікту інтересів на момент звільнення (наприклад, через припинення сімейних відносин із підпорядкованою особою) таке звільнення є незаконним.

Постанова КЦС ВС від 15 жовтня 2025 року у справі № 346/5929/23

Про позитивний досвід спільної опіки

Якщо батьки проживають в одному місті, позитивно характеризуються та виявляють однакове бажання піклуватися про дитину, суд застосовує модель спільної фізичної опіки з почерговим проживанням дитини з кожним із батьків. Така модель забезпечує належне виховання, задоволення потреб дитини та сприяє співпраці батьків, оскільки дитина потребує як материнської, так і батьківської турботи для повноцінного розвитку.

Постанова Івано-Франківського апеляційного суду від 20 березня 2024 року у справі 347/1317/22

Щодо неправомірності залишення позову без розгляду у зв'язку з невнесенням вартості майна на депозитний рахунок суду у справах про витребування майна у добросовісного відповідача

Вимога ч. 5 ст. 390 ЦК України щодо попереднього внесення вартості майна на депозитний рахунок суду підлягає застосуванню виключно у справах про витребування майна у добросовісного набувача. У разі заявлення позову до недобросовісного набувача зазначена норма не застосовується. Оцінка добросовісності або недобросовісності набувача здійснюється судом за результатами дослідження доказів при ухваленні рішення по суті.

Постанова КЦС ВС від 01 грудня 2025 року у справі № 354/419/25

Щодо розмежування юрисдикції у справах про витребування земельних ділянок

Позовні вимоги прокурора в інтересах держави в особі органу виконавчої влади про витребування майна з чужого незаконного володіння, де останнім набувачем є юридична особа, підлягають розгляду в порядку господарського судочинства.

Постанова КЦС ВС від 02 квітня 2025 року у справі № 354/668/15

Щодо відсутності обов'язку залучення всіх спадкоємців до справи про звільнення майна з-під арешту

При розгляді позову про звільнення майна з-під арешту не є обов'язковим залучення всіх спадкоємців померлого власника майна, оскільки звільнення майна з-під арешту не впливає на спадкові права та обов'язки спадкоємців, обсяг спадкової маси, арешт є лише тимчасовим обмеженням права власності. Процес зняття арешту може бути продовжений як кожним спадкоємцем окремо, так і всіма разом.

Постанова КЦС ВС від 24 вересня 2025 року у справі № 344/7040/18

Про можливість застосування наслідків ухилення від експертизи лише після її призначення

Наслідки ухилення учасника справи від участі в експертизі, передбачені ст. 109 ЦПК України, можуть бути застосовані лише після постановлення ухвали про призначення експертизи та встановлення факту реального ухилення особи від її проведення, тому застосування цих норм без призначення експертизи є передчасним і юридично необґрунтованим.

Постанова КЦС ВС від 12 листопада 2025 року у справі № 346/5502/22

Щодо застосування строків апеляційного оскарження до рішень, ухвалених до набрання чинності ЦПК України 2017 року

Судові рішення, ухвалені до набрання чинності ЦПК України 2017 року, оскаржуються протягом строків, що діяли раніше, однак розгляд скарг здійснюється за новими процесуальними правилами. Непослідовність суду у визначенні процесуального строку створює правову невизначеність та порушує право на апеляційне оскарження, що є підставою для скасування ухвали.

Постанова КЦС ВС від 04 березня 2026 року у справі № 341/658/13

Щодо оголошення особи померлою

Постанова ВП ВС від 11.12.2024 у справі № 755/11021/22.

Постанови КЦС у справах № 127/28463/23, 759/22513/24, 741/484/25, 692/95/25, 761/684/25.

Справа № 671/132/25 передана на розгляд ВП ВС.

Щодо зупинення провадження

- Велика Палата Верховного Суду у постанові від 12 листопада 2025 року у справі № 754/947/22 зауважувала, що норма пункту 2 частини першої статті 251 ЦПК України, яка встановлює обов'язок суду зупинити провадження, є спеціальною захисною гарантією для військовослужбовців, які через виконання конституційного обов'язку із захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України (стаття 65 Конституції України) об'єктивно позбавлені можливості брати активну участь у судовому процесі, захищати свої права, свободи та інтереси.
- За таких умов розсуд суду є доволі обмеженим у тому, щоб не застосовувати таке обов'язкове зупинення провадження у судовій справі.
- Виняток для суду з наведеного правила складає ситуація, коли дотримання приписів статті 251 ЦПК України вступає у суперечність із загальними засадами цивільного процесуального законодавства, як-от верховенство права, елементом якого є право на доступ до суду, та, у другу чергу, диспозитивність цивільного процесу.

Постанова КЦС 25 березня 2026 року, справа № 524/7569/16-ц

Щодо мікрокредитування

Справу щодо наявності/відсутності у суду права давати оцінку справедливості тих чи інших умов кредитного договору та змінювати на цій підставі розмір нарахованих процентів без заявлення відповідних позовних вимог стороною договору (наприклад, щодо можливості / неможливості зменшення судом нарахованих кредитором відсотків за користування кредитними коштами в межах судової справи за позовом кредитора до боржника про стягнення заборгованості за кредитним договором за обставин незвернення боржника до суду з відповідними позовними вимогами про завідомо невігідні, несправедливі умови договору) прийнято до розгляду об'єднаною палатою КЦС ВС (ухвала Верховного Суду у складі Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду від 18 лютого 2026 року у справі № 552/672/23 (провадження № 61-4595сво25)).

Верховний
Суд

Дякую за увагу!